

AMICULU SCÓLEI

fóia pentru naintarea invetiamentului si a educatiunei
la Romani.

Ese in tóta Samba'ta. — Pretiulu abonamentului pentru provinciile austriace: pe anu 4 flor., pe siése luni 2 flor. 25 cr., pe trei luni 1 flor. 25 cr.; — éra pentru Romani'a: pe anu 30 piastrii (lei), si pe semestru 16 piastrii. — Pentru inseratiuni se vor respunde 5 cr. de serie. — Abonarea se face la postele c. r. si pela DD. corespondinti, si la tóte librariile.

Protocolulu

conferintieleru invetiatoresci din districtulu romanu alu
Naseudului despre siedintiele tienute in opidulu Naseudu,
incepundu din 19. si pana in 23. Octomvre inclusivu 1863

Sub presidiulu inspectorului districtuale, alu reveren-
disimului vicariu foraneu alu Rocnei
Gregoriu Moisilu.

(Capetu.)

Siedinti'a V.

din 20. Octomvre 1863 in ainte de amédi.

sub presidiulu ordinariu.

Nr. 19. Se incepù la 9 óre dupre finirea s. litur-
gii, fiendu de facia toti membrii conferintiei.

Se cérca de nou parerile conferentiei asupra cau-
sei de ce nu frecuentéza copii regulatu scól'a — si midí-
lócele de vindecare.

Inspectoriulu scolastecu si preside díce, ca cea
mai mare vina o pórtá invetiatorii desgustandu prin
réu'a loru tractare pruncii si instrainandu anemele mul-
toru parenti mai cu séma prin amestecarea loru in tre-
bile comunali vrendu a impune cu svaturile. —

Profesoriulu Lazaru adauge: ca desgustarea séu
chiar' negrigenti'a causéza prunciloru si juniloru inve-
tatorii atuncea, candu intrebuintiéza junimea scolasteca
la lucruri private fora de cale, in contra careia se scóla
chiar' si §. 6 din instructiunea pentru docenti, deci
trage atentiunea conferintei si asupra acestui reu, ce
se póte templá.

Mai in colo díce: ca invetiatorii primindu daruri se
nu faca intrebuintiare rea din ele: favoriindu prin ast'a
si punendu in ainte pre celu negreginte, care i-a adusu
póte atari daruri, si indreptandu si nebagandu in séma
pre altii diligenti, cari póte nu avure ce se-i aduca de

daru — ca-ci ast'a esperiandu-o pruncii se desgusta fórté
tare dela studiatu. —

Petri la motiunea lui Lazaru díce, ca in aceea den-
sulu vede o vetemare a conferintiei invetiatoresci si-
si esprima parerea de reu.

Lazaru replica: ca elu nu a dísu ca d-nii invetia-
tori aru fi comisu unu atare reu, si cugeta ca nu a vete-
matu pre nemene descoperindu unu reu ce e posibilu
cá si ori-care altu reu — si cugeta ca a fostu chiar' si
oficiulu fia-caruia din conferintia. — Petri replica: ca in-
vetiatorii comunali nu-su asiá fericiti cá se-se védia
gramaditi de daruri in catu se abuzeze de ele. —

Cu tóte aceste Lazaru remane la parerea de mai
susu si cere a i-se trece la protocolu.

Invetiatoriulu Anca se provóca la §. 192 din re-
gulamentulu politicu pentru scólele popararie din pro-
vinciile c. r. austriace care asiá suna:

„Willkürliche zufällige Geschenke sind in keinem
Berechnungsnachschnage zu bringen. Auch soll auf Klei-
nigkeiten, Eier, Würste etc. in der Berechnung der Ein-
künfte nicht geachtet, sondern solche als Geschenke
angesehen werden.“ —

Lazaru apoi replica: ca se fia bine intielesu de
óra-ce densulu nu vorbesce in contra primirei daruri-
loru — pentru-ca cine póte oprí, cá se nu priméscá
cineva déca altulu i oferéza ceva din bunetatea ani-
mei — ci vorbesce in contra abusuriloru ce se potu
comite cu atari daruri. —

Se trece apoi la cercetarea midilóceloru de vin-
decarea releloru.

Invetiatoriulu Steopoiá e de parere: ca rev. domn;í
preuti se binevoiéscá a cercá mai desu scól'a chiar' si
candu n'au óre de prelegere — ér' domnii amploiatii
amblandu ocasionaliter prin sate in trebi oficióse, se-se
abata si pre la scóla. —

Petri si - dă parea : că judeului se i se impuna d'a astringe pre pruncii cărî nu-se esemti dela scôla spre a cercă scôl'a.

Profesorulu Pavelca se unesce cu inspectorulu scolastecu districtuale facia cu portarea invetiatoriloru si dice, ca prin portarea loru se potu indulci fôrte a-tatu parentii, că se-si dé pruncii la scôla, catu si insisi pruncii că se traga la scôla, inse déca cu tôte acestea parentii nu-si voru dá pruncii la scôla, nu resulta alt'a, decatu a se folosi unu midilocu silitoriu care déca si la alte popôre culte cum la Germani etc., se folosescse, pentru-ce se nu se folosésca si la noi? — si de ôra-ce preutimea nu are putere esecutiva, acelu midilocu trebue se-lu folosésca — esecuteze puterea civile, care in asemenea gradu cu preutimea cauta se-se intereseze de scôlele nôstre, ér' judeului comunale singuru se nu i se concrédia acestu midilocu, fiindu-cari suntu de aceia, caror'a se le jaca la anema binele si inaintarea scôlei.

In urma din partea conferintiei se face urmatoriulu concludu:

Că judecii comunali se fia provocati din partea puterii politice, si ex officio astringi că la aretarea invetiatoriului séu preutul si directoriului scolastecu se astringa, pre parenti se-si dé pruncii la scôla sub propri'a responsabilitate. — Ér' listele de negrîgentia se-se intrebuintieze că si pana acuma. — Si că acestu concludu se-se aduca in deplinire si că putestatea politica se pasiésca, cu mai mare energia in contra astoru rele, se decide a se face o representatiune la inclitulu ofciolatu districtuale in asta privintia.

De ôra-ce se aduse de d-nii invetiatori si aceea impregiurare: ca multi copii absentéza dia caus'a frigului, nepotenduse in caldî scôl'a cu lemnele ce se aducu de insisi copii la scôla, Petri propune că stengenii necesari pentru scôla se-se aduca de tómn'a inainte de inceperea cursului scolastecu prin demandarea puterii politice, că elevii se nu suferu frigu aducundusi lemne verdi ce nu ardu.

S'a decisu se-se faca pasii receruti in asta privintia.

Nr. 20. Pasindu Petri pre cathedra disertéza despre invetiamentulu intuitivu. Dă definitiunea etimolo-

gica si reale, areta insemnatatea lui, dicundu ca numai catea intuitiunei duce la sufletulu prunciloru, ca invetiamentulu intuitivu pregatesce fôrte bine pre scolari pentru invetiamentulu vesitoriu, ca pune fundamentulu la sciintiele reali, cari in tempulu nostru esercéza o influentia asiá mare asupra vietiei omenesci, ca introduce fôrte nemeritu pre scolari din liber'a vietia familiara in vietia cea seriósă a scôlei, — in fine ca aici invetiatoriulu are ocaziune fôrte bine - venita d'a chiarifică intipuirile aduse din cas'a parentiesca, d'a rectifică numirile straine, de a dedă pre prunci la atentiune, onesta conditiune (?), precumu si la o cugetare frésca, sanetósă. — Specifica apoi materi'a invetiamentulu intuitivu si, trecundu la metodu acestui obiectu, areta procesulu (dela aprôpe la departe), form'a (tipica si erotematică) si tonulu (amicabile, confidentiale), in urma inchide cu provocarea, că invetiatorii se imbracisieze acestu obiectu cu tóta caldur'a si se róge pre rev. d. vicariu si inspectoriu scolariu districtuale, că se benevoiésca a midiloci că fia-care comune se-si procure „icónele“ prescrite pentru acestu obiectu de invetiamentu.

Se primesce cu unu „se traiésca de trei ori.“

Prof. Lazaru intréba la disertatiunea lui Petri ca: in ce intielesu a luat spresiunea despre Humbold — asemenea: virtutea carea sierbesce relegiunei — si de ce destinge melodu acromaticu, erotematicu si catecheticu, de ôra-ce chiar' metodu catecheticu costa atatu din celu acromaticu, catu si celu erotematicu — si se rectificara. —

Dereptu care dupa finirea astor'a se inchide siedinti'a la 12 ôre inainte de amiédiadi.

Siedinti'a VI.

tenuta in 21. Octomvre 1863.

Dlu prof. de cantu si limb'a magiara Secuiu pasiesce pre cathedra si disertéza despre cantu in genere éra in specia despre cantulu notate; dice ca cantulu face pre poporu civilisatu si vorbesce că originea cantulu e comune cu a omului, si că cantulu se prospereze, doresce:

- a) Că la impartirea ôreloru se-se prescrie cateva ôre tienende cu scolarii, cari sciu scrie si ceti bine, si pentru invetiarea noteloru si a cantulu — depre ele. —
- b) Că fia-care invetiatoriu, care a absolvatu prepa-

randia decandu e respectivulu d. prof. de cantu aci, se fia indetoratu a propune: sciinti'a cantarei depre note teoretice si practice eleviloru, inse numai pre acei elevi se-i astringa la acésta invetiatura cari sciu ceti si scrie.

- c) Pentru uniformitate in cantarile besericesci dela liturgia va avé invetiatoriulu acea santa detorintia, ca va invetiá pre scolarii susu-mentionati a cantá de pre note tóte acele asiá precumu a invetiatu densulu dela respectivulu invetiatoriu de cantu.

De unde, cá dupre tractarea teoretica a sciintiei muzice vocali se aiba tenerimea scolaria obiectu practicu din acel'asi invetiamentu, propune respectivulu profesoriu de cantu, cá se róge acésta conferentia pre rev. domnu canonicu Sierbanu, cá acel'asi se bineváiésca a dá la tipariu cantarile de liturgia compuse si depuse pre note de rev. d. Sa, si maritul ordinariatu se indatoréze pre fia-care comune unde se afla atari preparandi absoluti cnoscatori de note, a-si procurá pe séma prunciloru sei atatea esemplare, cate voru fi de lipsa.

Carticic'a acést'a de cantari va fi provediuta cu icóne sante si anume: La Marire Tatalui (Davidu cu Lir'a).

La „si acumu etc. (Crucifisulu séu alta icóna precumu va dictá fantasi'a via a unicului nostru maiestru.

- d) pentru scól'a normale: violine
e) „ preparandia: fortepiano
f) „ coru o remuneratiune si papiru de note.

Areta mai in colo cumu s' ar' poté pruncii dela 10 ani in susu instruí in cantu si cumu e de a-se face acel'asi pretinitu prunciloru. — Ér' pentru prosperarea cantului propune se-se castige si pucinelu zacharu.

se primesce.

Petri e in contra lui Secuiu si a lui propunere: dicundu pune apesulu pre tehnica, pre artea cantului ce nu se unesce cu scopulu scólei elementarie. „Teori'a muzice vocali e cá ori ce teoria — prea abstracta pentru pruncii din scól'a elementara pruncii suntu prea teneri, tempulu prea scurtu de catu se potemu asteptá dela o astu-feliu de procedura resultatu imbucuratoriu si ei voru fi totu numai papagai. — Spre demonstrarea acestoru asertiuni se provóca la rezultatele respective dela preparandi'a si norm'a nóstra. Aci avemu unu invetiatoriu desteru, sco-

lari desvoltati, tempu mai multu; cu tóte acestea scolarii tienu notele in mana si canta de rostu.

Apoi dice se nu uitanu ca o deprindere numai atunce va avé precumu trebuie se aiba influinti'a morale asupra scolariului, candu acést'a a devenitu la o desteritate, candu scolariulu o implinesce in consciintia. — Acestoru cerentie propunerea d-lui Secuiu — dupre parerea mea, dice Petri, nu corespunde nece de catu, pentru aceea-si iá libertatea a-si descoperi cugetele sale, cari suntu un'a — dice Petri — cu a totoror pedagogiloru renumiti, — acele cugete suntu:

1. Cantulu in scólele elementarie tientesce intru acolo: a desvoltá audiulu, a intari memori'a si astu-feliu a pune pre prunci in stare d'a invetiá cu usiurintia unu cantecu auditu.

2. Cantulu in scólele elementarie nu e scopu de sine si se unesce cu religiunea, limb'a si scientiele reali.

3. Invetiatoriulu mai antaniu esplica testulu cantecului, pentru-cá pruncii petrunci fiendu de ideiele lui se-se védia necesitati a uní si tonulu cu elu — pruncii apoi invétia testulu de rostu.

4. Invetiatoriulu canta cantarea inainté si pruncii antaniu toti — apoi cate unulu — dupa elu — pana le invétia fora erori. —

5. Déca totusi s' ar' introduce cantulu in scólele elementarie, atunce cu notele e de a fini si nu incepe — se-se propuna in anii din urma a invetiaceiloru de tóte dílele si la cei de serbatori. Tractarea se fia sintetica si analitica. —

Secuiu dice lui Petri: ca nu toti pedagogii renumiti dicu un'a cu elu

Lazaru reflecta lui Petri: ca déca in scólele elementarie se propunu numai nesce elemente si din cele lalte sciintie, de ce se nu se propuna totu acelesi elemente si din music'a notale la cei cari sciu o data ceti si scrie? si se nu ne tienemu chiar' intru tóte — cá orbulu de gardu — de pedagogii germani — cace ori si cumu, dara poporulu nostru in multe — se desclinesce de celu germanu.

Petri replica: cu tóte acestea densii au artisti renumiti. —

Totu in acésta siedintia s'a decisu, la propunerea lui Lazaru, cá la fia-care scóla comunale se-se intemeieze cate o bibliotecutia. —

Siedinti'a VII.

din 20. Octomvre 1863 dupa amiédiadi.

Se incepù la 2 óre fiindu de facia membrii con-

ferentiei. — Se ceti verifică si aprobă protocolulu siedintiei a V. si VI-a.

Nr. 21. Dupa aceea Petri disertéza despre disciplin'a scolaria in modulu urmatoria:

1. I dá notiunea, form'a, dice ca disciplin'a tinde la o frecuentatiune regulata a scólei, la ordinea din scóla, la linisce, atentiune, diligertia si aptitudine; privesce tóte acestea in specie, dara mai cu séma ordinea si punctualitatea din scóla, si firesce cu conditiunile sub care e posible disciplin'a scolaria. —

Cá adausu areta cumu se potu sterpi defectele morali dintre prunci. — Dice ca invetiatoriulu se inradacineze afundu in animele scolariilor, urmatóriele principie:

1. Invetiatoriulu nu voiesce alt'a de catu cá scolarii sei se devina ómeni cu mente, buni, folositori si fericiti si se-si intrebuintieze viét'i'a spre onórea lui d-dieu si folosirea ómeniloru. —

2. Precumu parentii suntu locutiitorii lui d-dieu la prunci, asiá si invetiatorii. — Parentii grigescu mai multu de trupu, invetiatorii de sufletu. —

3. In scóla pruncii suntu ai invetiatoriului. Aici apoi nu e diferintia intre avuti si seraci etc.

4. Invetiatoriulu pedepseste pe prunci numai pentru aceea, ca nu-i totu atata, dedáse prunculu la bine ori la reu — Pedéps'a nu-lu bucura, mai voiosu e candu folosescu cuventele. Inse care nu aude se sentia.

5. Nimicu nu se templa in lume fora voi'a lui d-dieu, pentru aceea nu numai deregatoriele besericesci si civili, dar' chiar' d-dieu increde pruncii invetiatoriului spre crescere. — Vai de invetiatoriulu prin care se strica junimea. —

6. Scolarii suntu detori invetiatoriloru cá si parentiloru cu stima si ascultare. —

7. Scolarii unei scóle suntu intre sine egali — numai diligenti'a si moralitatea dau preferintia. —

8. Cine mentiesce séu insiéla urméza dracului prin urmare e inimicu lui d-dieu si ómeniloru.

9. Cene cauta cérta si bataia séu vatéma pe altii, acél'a are cugete rele si e inimicu ómeniloru.

10. Maniosulu, invidiosulu si avarulu strica ómenimei.

11. Scolariulu inca din scóla trebue se incépa a iubi pre deaprópele seu, caci la ce se invétia omulu de micu la aceea remane si in betranétia.

12. Fia-care omu e frulu lui d-dieu, ce avemu dara de a asteptá deca facemu unui omu vr'o stricatiune? —

13. Cine nu invétia e inimicu seu pentru-ca si rapesce intieptiunea si aptitudinea sa, — e inimicu ómeniloru pentru-ca nu póte ajutá ómenimei. —

14. Omulu care póte lucrá si totusi astépta cá altii se-lu nutrésca e o greutate pre lume si mai reu cá vit'a.

15. Vitele si plantele suntu fapturile lui d-dieu, cine le maltratéza lucra in contra lui d-dieu si a ómeniloru. —

Aceste sententie le repetiesce invetiatoriulu de multe ori si lucra dupa ele. —

Se primesce cu complacere,

Totu in acésta siedintia s'a decisu cá conferintiele se fia de aci in ainte schimbátórie in diverse locuri, ér' pentru futurele conferintie se statoresce de locu Sa ntu-Georgiu, in data dupa finea semestrului primu scolastecu. —

(In numerulu viitoru vomu vorbí si noi ceva despre acestu protocolu. Red. Am. Sc.)

Proiectu de Lege asupra instructiunei publice in Romani'a.

(Urmare.)

Cap. II.

Instructiunea primaria din Comunele Rurali.

Art. 152. Afara de aceste serbatori si de vacantie, comitetulu comunale si sub-revisorulu voru priveghiá cu seriositate, ca invetiatoriulu se nu tiene scól'a inchisa, sub nici unu feliu de pretestu, si ori catu de micu ar' fi numerulu copiiloru ce aru frecuentá-o.

Art. 153. Invetiatur'a religiósá se va dá copiiloru, pre catu se va puté, de catre preotulu comunei.

Art. 154. Duminic'a si serbatorile cele mari toti copii, baeti si fete, se voru aduná la scóla diminét'i'a, si se voru duce de invetiatoriu la biserica, unde se voru tiené in buna regula in timpulu serviciului divin.

Preotulu va ingrigi de marturisirea si comunicarea copiiloru de dóue ori pe anu, la Craciunu si la Pasci.

Art. 155. La scólele comunali nu se voru intrebuintia alte carti pentru invetiatur'a copiiloru, de catu cele ce voru fi autorizate de consiliulu superiore alu instructiunii publice.

Aceste carti se voru tipari cu cheltuiél'a statului si

se voru da copiiloru in pretiulu costului loru fara altu beneficiu.

Sub-revisorulu va ingrigi cá fie-care comuna se aiba numerulu trebuinciosu de carti, si se nu se vinda cu unu pretiu mai mare de catu celu insemnatu pe dênsele.

Art. 156. Invetiatorulu comunale va intrebuintia metód'a cea mai practica si mai inlesnitória pentru mintea copiiloru. Elu le va face intrebari in tóte dilele. Va tiené dóue esamene generali, unulu la Craciunu si altulu la finele lui Maiu.

Aceste esamene se voru tiené facia cu preotulu si cu comitetulu comunale. Invetiatorulu va insemná notele copiiloru din fie-care despartire, si va trimite fiecarui parinte unu biletu despre invetiatur'a si conduit'a copilului.

Art. 157. Copilulu, care va terminá tóte invetiaturile din scóla, va primí in urma unui esamenu generale, unu atestatu, sub-scrisu de invetiatoriu, de preotulu comunei, si adeveritu de comitetu.

Copilulu, care se va trage din scóla, cunoscendu numai cetirea si scrierea curente, cele patru lucrari aritmatice si rugaciunile, va primí unu certificatu, sub-scrisu de invetiatoriu si adeveritu de preotu.

Art. 158. In órele de repaosu, séu in timpul dintre lectiuni, invetiatorulu va tiené in localulu si curtea scólei pe toti eopii cati voru voi a remané la scóla. Elu va privighiá bun'a ordine si disciplin'a, si va regulá cá copii se faca in astu tempu exercitii militare, conduse séu de elu, séu de vre unu vechiu soldatu din comuna.

Art. 159. In fie-care scóla comunale se va face inceputulu unei bibliotece a scólei. compusa din cartile daruite de particulari, séu tramise de consiliu superioare. Acésta biblioteca va fi sub ingrigirea invetiatorului si comitetului, si deschisa publiculu.

Art. 160. Unu regulamentu speciale va regclá mai pe largu cele relative la scóele comunali.

§. 2. Invetiatorii Comunali.

Numirea loru — Datoriele loru — Recompens'a loru.

a) Numirile.

Art. 161. Se voru numí invetiatori, acele persóne, cari posedu cunoscintiele ce se predau in scóele comunali si voru presintá garantie solide de moralitate.

Art. 162. Invetiatori la sate se potu numí atatu

barbati catu si femei; insa barbati cata se aiba etatea celu pucinu de 18 ani; si femeile celu pucinu de 30 de ani.

Din preotii comunei se potu numí asemene invetiatori satesci, insa candu comun'a va avé mai multu de catu unu preotu.

Art. 163. Numirea de invetiatoriu se va face in urma unui esamenu séu concursu, care se va trece in capital'a judetiului inaintea juriului compusu, conformu Art. 110.

Déca esamenulu este multiamitoriu si moralitatea este constatata, juriulu va recomandá pe candidatulu consiliului superioare, care-lu va numí prin decretu ministeriale.

Art. 164. Candu pentru o vacantia la o scóla comunale, se va presintá unu scolariu esitu din o scóla normale comunale, séu dintr'unu seminarium, cu atestatu de bune invetiaturi si buna conduita, juriulu lu-va recomandá consiliului superioare fara altu esamenu.

Déca insa se va aflá si unu altu postulante care va cere se concure cu elevulu scólei normale, séu alu seminarium, se va tiené concursu inaintea aceluasi juriu, care va recomandá pe acelu mai bunu.

Puterile fiindu egali, se va preferí elevulu scólei normale.

Art. 165. Candu la scóla unei comune se va face vacantia de invetiatoriu, sub-revisorulu séu comitetulu comunale, va insciintiá pe data despre acésta pe comitetulu judetianu.

Comitetulu comunale va si puté recomandá comitetului judetianu unu candidatulu.

Déca la esamenulu ce se va face, puterile voru fi egali intre acestu candidatulu si alti postulanti, se va preferí candidatulu recomandatulu de comuna.

b) Datoriele.

Art. 166. Invetiatorii comunali se voru conformá intru tóte legiloru si regulamentelor instructiunii publice.

Art. 167. Ei voru avé o conduita morale in comuna, si voru evitá totu ce póte scandalisá pe copii séu pe parintii.

Art. 186. Invetiatorulu nu póte avé o alta functiune in comuna, afara de acea de preotu.

Art. 169. Este oprítu invetiatorului a intrebuintia pe copii scólei la lucrarile casei sale, séu insusi a se dá la aceste lucrari in órele insemnate pentru studiu.

Art. 170. Elu va cautá se fie totu d'aun'a pre-

gatu pentru lectiunile fie-carei dile. — La inceputulu fie-carei lectiuni de diminétia, invetiatorulu va pune pe copii a recitá séu a cantá o rugatiune.

Art. 171. Invetiatoriulu va ingrigi de pastrarea si curatieni'a casei de scóla si a mobileloru, si va raportá comitetului comunale séu sub-revisoriului, despre ce sunt, séu despre reparatiile ce trebue facute.

Art. 172. Invetiatorii voru priveghiá ca copii se si aibe cartile si lucrurile trebuincióse pentru scóla.

Ei nu voru suferi in man'a scolariloru alte carti de catu cele autorizate de consiliulu superioare.

Art. 173. Invetiatoriulu va avé o de aprópe privighere cá toti copii. cari au ajunsu in etatea legale, se primésca invetiatur'a cuvenita. — Elu va tiené nota deosebita de toti acei parinti, tutori, séu stapeni, cari nu dau copiiloru invetiatura; si prin comitetulu locale, va provocá aplicarea dispositiuniloru prevedute de lege.

Art. 174. La inceputulu lunei lui Maiu, dia fie-care uno, invetiatoriulu va comunicá sub-revisoriului o statistica, despre numerulu copiiloru ce frecuentéza scól'a in raportu cu numerulu copiiloru obligati a invetiá, causele pentru care unii copii nu frecuentéza scól'a; mesurile ce s'au luat. Sub-revisoriulu va controlá acestu raportu.

Art. 175. Invetiatoriulu nu va puté lipsi de la scóla in dílele de studie fara concediu, de catu trei dile celu multu intr'o luna.

Concediulu celu mai lungu nu va puté trece peste 15 dile, si acestu concediu i se va dá inserisu de comitetulu comunale.

Art. 176. Ori de cate ori invetiatoriulu va lipsi cu concediu, va ingrigi ca scól'a se fie totu deschisa, si locul se se se tiena de preotulu satului, de notariu séu de alta persóna cu cunoscintie.

Art. 177. De cate ori invetiatoriulu va lipsi fara concediu, i se va oprí analogia din léfa afara de alte pedepse si mai grele, ce va puté trage acésta neregularitate.

Art. 178. Fie-care invetiatoru va tiené hartiele, registrele si catalógele scólei in cea mai buna regula.

Elu va avé catalóge deosebite de baeti si fete, si va insemná in fie-care catalogu numele copilului, etatea lui, candu a intratu in scóla, gradulu invetiaturei, conduit'a, etc.

Art. 179. Este opritu invetiatoriloru de a pedepsi pe copii cu bataia. Ei se voru incercá mai cu séma a indreptá pe cei abatuti, prin povetie parintesci, prin mustrari si alte pedepse disciplinare, prevedute la art. 291.

Invetiatoriulu va cauta se fie in cea mai buna in-tielegere cu preotulu comunel, pentru-ca impreuna se contribue la formarea moralului copiiloru, si la lumina-rea parintiloru, in cea ce privesce datoriile lor.

Art. 180. Candu unu invetiatoriu se abate de la datoriile sale, séu candu va dá probe de incapacitate, de neglijentia séu de immoralitate, comitetulu locale séu sub-revisoriulu plasei i voru face observatiuni si mustrari, séu voru raportá comitetului judetiénu.

Acestu comitetu, esaminandu casulu va vedé, dupa importantia sa, déca simple consilie séu mustrari sunt de ajunsu, séu déca trebue se propuncie o pedépsa.

Comitetulu va puté face, dupa trebuintia, si o an-cheta, prin revisoriu séu unulu din membrá sei.

Art. 181. Pedepsele ce comitetulu judetienu póte pronunciá, sunt: lipsirea lefei de la o luna pana la trei, séu destituirea.

Destituirea se va pronunciá, numai dupa ce se va asculta si inculpatulu, si in urma unui raportu motivatu care se va comunicá consiliulu superioare spre a-probare.

3. Recompense si incuragiari.

Art. 182. Fie-care invetiatoriu comunale va avé dreptulu:

a) La o remunerare de la 60 pana la 100 lei pe luna.

b) La siedere si incaldire in localulu scólei.

Art. 183. Remunerarea de la 60 pana la 100 lei se va regulá de catre comitetulu judetienu, dupa importantia si populatiunea fie-carei comune, unda se va fondá scól'a.

Spre acestu sférsitu, fie-care comitetu judetienu, va formá, la trei luni dupa promulgarea acestei legi, in intielegere cu revisorii si sub-revisorii locali, unu tablou generale de clasificarea si remunerarea invetiatoriloru din tóte comunele ruráli din judetiu.

Copi'a dupa acestu tablou se va tramite ministru-lui care-lu va comunicá si consiliului superioare.

La fie-care trei ani, comitetulu póte face adaogiri séu scaderi in acestu tablou, dupa cum populatiunea scóleloru s'a adaogitu séu a scadiutu. Aceste schimbari se voru comunicá asemene ministrului si consiliului superioare.

Art. 184. Afara de remunerarea fipsata in tablou, fie-care comuna se va puté invoí cu invetiatoriulu se-i dee o remunerare mai mare.

Insa acestu adaosu de remunerare nu se va aco-peri prin contributiuni silite, ci prin contributiuni vo-

luntarie, si numai pre catu voru existe aceste contributiuni.

Art. 185. Invetiatorii comunali voru fi scutiti de serviciulu militarlu, pre catu timpu voru fi in exercitiulu functiunii loru.

Art. 186. Invetiatorii, cari se distingu prin capacitatea si activitatea loru, si mai alesu prin numerulu celu mare alu copiiloru ce frecuentéza scól'a, si progresulu loru la invetiatura, potu se primésca o gratificatiune estra-ordinaria din cas'a speciale a scólei comunale.

Acésta graficatiune nu póte fi mai mare de catu suma lefei invetiatoriului pe dóue luni, si nu se póte dá mai multu de o gratificatiune pe anu, si in casu numai candu voru fi fonduri disponibili in cas'a scólei.

Spre a se acordá acésta gratificatiune, trebue cá comitetulu comunale se o propune, cá sub-revisoriulu se o sustiene, si cá comitetulu judetianu se o apróbe. — Comitétulu comunaie nu va puté se libereze suma, de catu dupa ce va primí aprobarea comitetului judetianu.

Art. 187. In fie-care capitala de judetiu se va fondá sub ingrigirea comitetului judetianu, o casa de tragere in favórea invetiatoriloru din comunele rurali.

Art. 188. Acésta casa se va alimentá din o retinere de doi la suta, ce se va face la remunerarea ficca a fie-carui invetiatoriu, precum si din alte donatiuni séu legaturi, ce cas'a ar' primí de la particulari.

Art. 189. Acésta cas'a se va aflá sub direct'a administrarea a prefectului si a casierialui prefecturei, si sub privegherea comitetului judetianu.

Art. 190. La fie-care trei lune, fie-care comitetu comunale va tramite prefecturei sum'a retinerii pe cele trei lune trecute, aretandu si numele invetiatorului.

Comitetulu va primí cuitantia de primire, de la casierulu prefecturei.

Art. 191. Casieriuulu prefecturei va tiené unu registru speciale, in care se va trece numele fie-carui invetiatoriu si numele ce se retienu séu sporescu pe séma sa.

Art. 192. Sumele aflate in casa se voru dá cu dobanda, séu la statu, séu la municipalitate séu la o banca autorisata, séu la particulari cu prima ipoteca.

Se va tiené o contabilitate speciale atatu pentru interesele ce producu sumele retienute dela invetiatori catu si pentru interesele ce producu sumele ce provinu din donatiuni, legaturi, ori alte sorgintie.

Art. 193. Sumele ce s'au retienutu, si interesele ce au produsu, pentru fie-care invetiatoriu, i se voru dá lui candu se va retrage din functiune, séu veduvei ori mostenitoriloru lui, candu a muritu.

Art. 194. Déca alte sume, totu cu aceiasi destinatiune, se voru aflá in cas'a de retragere, comitetulu judetianu le va intrebuintiá numai in adjutore pentru invetiatori betrani ori nepulinciosi, séu in favórea copiiloru ori veduveloru, conformandu-se in sa totu-d'una cu cea mai mare esactitate, vointiei donatoriloru.

Art. 195. Unu regulamentu speciale va regulá mai pe largu organizarea acestoru case.

§. 3. Intretienerea scólciloru comunali.

Art. 196. Toti locitorii séu proprietarii unei comune, voru formá, in raportu cu scóla séu scólele comunale, o asociatiune comunale.

(Vá urmá.)

Sciri scolastice.

Onorata Redactiune!

Fiinduca devis'a acestei foi scolastece e a se interesá despre tóte misicarile si pasii, ce se facu in favórea inaintarei culturai popularie si in specia, despre prosperarea scóleloru popularie, cugetu, ca nu va fi fora de scopu, deca, cu asta ocaziune, voiu impartasi on. Redactiuni, unele date, séu mai bine, fapte, de pre campulu vietiei nóstre scolastece, care in aceste dile potemu díce, cu totu dreptulu, cumca e sterilu fórté.

E sciutu, cumca dupa pracs'a besericeii nóstre, suntu de a se tiené sínóde tractuali, numite de tó m n a, in care se pertractéza afaceri asiá numite interne privitorie la ordine, regularitate si acuratétia inducerea oficiului preutiescu, privitorie la portarea si crescerea morala si religiósa a poporului si alte obiecte de interesu besericescu si scolastecu. Se intielege usioru dara ca in acestu resortu vine si ingrigirea de scólele popularie, si parochii resp. au de a reportá sinceru atatu despre pedecile, ce stau in calea prosperarei scóleloru popularie, catu si despre midlócele, prin care pedecile obveniente s'aru poté delaturá etc.

Deci premitiendu aceste, vinu a ve comunicá unu estrasu privitoriu la scólele popularie, din decisiuniile aduse in sinodulu tractuale protopopescu tienutu in 29/17 Octobre a. c. in protop. Sibiuului gr. cat. Si acést'a maş alesu din acelu punctu-de-vedere, cá se fia de dovéda, cumca preutimea inca nu e asiá indiferente — precumu afirma unii facia cu scól'a, numai armele-i evangeliice

cele blande — nu prea potu impresiuná totu-deun'a cu efectu imbucuratoriu in anemele poporului.

Dar' se urmeze aci, amentitul esterasu, care, dupa cum ni-lu insemnaramu — ar' suná in modulu urmatoriu:

Considerandu deplorabil'a stare a scóleloru nóstre popularie din lips'a midilóceloru cerute spre edificarea si sustinerea acelor'a; considerandu, ca nu numai scopulu statului, carele e a cresce cetatieni buni, morali, credintiosi si supusi — ci chiar' si inaltulu preceptu ala iubirei de aprópelui, inca poftesce si pretinde in modu imperativu, cá si poporulu, aceea mas'a compacta si mare, carea pórtá tóte sarcinele publice, se-se cultiveze si lumineze, si cu modulu acest'a se-se fericesca, si ca detori'a mai mariloru poporului, e a starui cu totu zelulu si cu tóta energi'a pentru redicarea si fericirea acestui factoriu importante in statu si societate; considerandu mai in colo, ca dela inaltele locuri, inca s'a emisu mai multe ordinatiuni gratiöse in favórea redicarei si prosperarei scóleloru populare si in specia, prea gratiosulu emisu alu Maestatiei Sale prè bunului nóstru imperatu, mai recente de dto 15. Iuliu Nr. 2584/1862 s. a. . . . , luandu in consideratiune in fine si aceea, ca in diel'a tierei temporisata deja, pan' acum inca nu s'a lucratu nemicu pentru scólele populare, — fiendu de ajunsu ocupata cu alte obiecte importante si inteligentie: — asiá sinodulu tractuale protopopescu gr. cat. tienutu in Sibiu, petrundu in tóta valórea cuventului de momentositatea si lips'a scóleloru popularie, se afla motivatu cu vointia unanima a-si esprime in forma de conclusu sinodale ferbintea sa dorintia, cá venerabilulu ordinariatu metropolitanu, cá supremu organu scolastecu resp. se fia rogatu, cá la diel'a, ce speramu ca se va continua preste pucinu — se binevoiésca a face pasii de lipsa, cá caus'a scolastica respective redicarea si dotarea scóleloru popularie si a docentiloru din Archidieceasa, se devina obiectu de pertractare in diel'a deja temporisata, aducundu-se decisiuni favoritorie in asta privintia.

Cu bucuria voiu a adauge aci, ca din partea ven. ordinariatu metropolitanu, cu parentiésca plecare, precum la alte obiecte de interesu besericescu pertracte in susu - numitul sinodu protopopescu tractuale: asiá si

la acestu obiectu taiatoriu in viéti'a si viitoriulu scóleloru popularie, s'a datu celu mai grabnicu, mai doritu si mai imbucuratoriu respunsu, cumca adeca: ven. ordinariatu n'a lipsitu deja pan' acum a pune pasii de lipsa, cá caus'a scóleloru popularie se devina obiecte de pertractare in diel'a, ce se va continua, cá se-se scótia odata scólele, din stagnatiunea, in care pre multe locuri, séu mai preste totu a ajunsu, caci cultur'a trebuie se-se incépa dela radecina — séu mai bine dela mas'a compacta, deca voimu fericire generale séu mai bine comune.

Uitámu se insemnu, cá o fapta demna si generósa, din lucrarile mentiunatului sinodu tractuale — cea ce in interesulu imitatiunei, séu cá esemplu — nu póte a se trece cu vederea, — adeca: fapt'a nobile, ca o séma de preuti din tractulu protop. gr. cat. alu Sibiului, facia cu tóta meseretatea esemplaria, ce i-apasa, petrundi de unu sentiu nobile, de a contribui si din partea loru dupa polintia o partica catu de mica la formarea inteligentiei natiunale celei solide si fidele in tóte temporele catre mam'a comune, s'a determinatu din preuna cu protopopulu seu in frunte — a subtrage cate pucinulu dela sene; din ne-ajunsele sale, — de care mai toti, plus — minus patimescu, — si a creá unu ajutoriu manuale din contribuirile sale banale, pentru unu teneru cu portare buna si progresu multumitoriu, cum si cu caracteriu solidu, cu preferintia din tractulu resp. déca se va aflá. Ajutoriuulu manuale e intru adeveru micu, neinsemnatu cam 35 fi. v. a., inse e prea insemnatu din punctu de vedere morale, fienduca se dá nu din prisosintia, nece din abundantia, ci din zelu curatu d'a ajutá dupa polintia, e dara cá denariulu veduvei din S. Evaugelia.

+

I n d r e p t a r i .

In numerulu trecutu au scapatu unele erori de tipu mai esentiali, si adeca pag. 370 colón'a 2. seri'a 16 in locu de falicitá se se citésca facilitá; totu acolo, seri'a 30, comune biserici = c. bisericesci; totu acolo, seri'a 38, dulce = duce. Pag. 376, seri'a 20, reinote = renoite.